

ISBN: 978-625-7854-83-2

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 386

Araştırma / İnceleme

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Dizi Editörü

Yusuf Genç

Yayıma Hazırlayan

Dilâra Yabul İşleyen

Düzeltili

Hüsna Baka

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Aralık 2020
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 - 34310

Haramidere - Avcılar / İstanbul

Sertifika No: 12026

Tel: 212.412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Anadolu'da Kurulmuş Bir Tarîkat
Celvetîlik

SELAMİ ŞİMŞEK

KETEBE

Prof. Dr. Selami Şimşek

1974 Erzurum, Tortum doğumlu. Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. *Nasreddin Hoca'nın Tasavvuf Anlayışı* konulu bitirme (1995), *Edirneli Kabûlî Mustafa Efendi Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri* konulu yüksek lisans (1998) ve *Keşanlı Süleyman Zâtî, Hayatı, Eserleri, Tasavvufî Görüşleri ve XVIII. Asırda Celvetîlik* konulu doktora tezi hazırladı (2005).

1995-2009 yılları arasında Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı çeşitli ilk ve ortaöğretim kurumlarında Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmeni olarak görev yaptı. Bir süre Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalıştı. *Osmanlı'nın İkinci Başkenti Edirne'de Tasavvuf Kültürü* adlı eseri, Türkiye Yazarlar Birliği 2008 yılı araştırma ödülüne layık görüldü. 2010 yılında Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Temel İslâm Bilimleri Bölümü Tasavvuf Anabilim Dalı öğretim üyeliği görevine atandı. 2012'de doçent, 2017'de profesör unvanlarını aldı. Hâlen Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki görevine devam etmektedir.

Alanı ile ilgili yayımlanmış pek çok kitap, tebliğ, ansiklopedi maddesi, makale çalışmalarının yanında iki şiir kitabı bulunmaktadır. Şiirleri *Türk Edebiyatı, Yedi İklim, Dergâh, Vivo, Edebiyat Ortamı* ve *Ay Vakti* gibi dergilerde yayımlanmıştır.

İÇİNDEKİLER

TAKRİZ	33
ÖNSÖZ.....	35

GİRİŞ

CELVETİYYE’NİN DOĞUŞU ve GELİŞİMİ

I. CELVET ve CELVETİYYE	39
II. CELVETİYYE’NİN ORTAYA ÇIKIŞI ve TARİHİ GELİŞİMİ.....	41
III. CELVETİYYE SİLSİLESİ.....	48
IV. CELVETİYYE’NİN HALVETİYYE, BAYRÂMİYYE ve NAKŞBENDİYYE TARİKATLARIYLA İLİŞKİSİ	50
V. CELVETİYYE KOLLARI	53
A. HAKKIYYE.....	53
B. SELÂMİYYE	54
C. FENÂİYYE.....	56
D. HÂŞİMİYYE.....	56

BİRİNCİ BÖLÜM
CELVETİLİĞİN YAYILIŞI

I. ANADOLU'DA CELVETİLİK	63
A. BURSA'DA CELVETİLİK	63
1. Üftâde Dergâhı.....	63
1.1. Mehmed Muhyiddin Üftâde (v. 988/1580)	64
1.2. Şeyh Mehmed Efendi (v. 994/1585).....	66
1.3. Şeyh Üftâdezâde Mustafa Efendi (v. 1017/1608).....	67
1.4. Üftâdezâde Halil İbrâhim Sâdık (v. 1089/1678).....	67
1.5. Şeyh Mehmed Efendi (v. 1109/1697).....	68
1.6. Şeyh Mustafa Efendi (v. 1134/1721).....	69
1.7. Şeyh Abdülbâki Efendi (v. 1166/1752).....	69
1.8. Şeyh Hayreddin Çelebi (v. 1172/1758).....	69
1.9. Üftâdezâde Şeyh Seyyid Mustafa Efendi (v. 1217/1802).....	69
1.9. Ahmed Hasîb Efendi (v. 1223/1808).....	70
1.10. Şeyh Burhâneddin Efendi (v. 1262/1845)	72
1.11. Mehmed Üftâde Efendi (v. 1331/1912)	72
1.12. Mehmed Efendi (v. 1332/1913)	73
1.13. Hakki Efendi (v. 1342/1923).....	73
1.14. Muhtâr Efendi (v. 1364/1945).....	73
2. İsmâil Hakki Dergâhı.....	74
2.1. İsmâil Hakki Bursevî (v. 1137/1725).....	76
2.2. Mehmed Bahâüddin Efendi (v. 1138/1726).....	81
2.3. Mehmed Hikmetî Efendi (v. 1165/1752).....	82
2.4. Ahaveyn Efendi (v. 1176/1762)	85
2.5. Mehmed Emin Efendi (v. 1232/1817).....	85
2.6. Mehmed Bahâüddin Efendi (v. 1233/1818).....	86
2.7. İsmâil Hakki Efendi (v. 1269/1844)	86
2.8. Mehmed Hikmet Efendi (v. 1272/1855)	86

2.9. Mehmed Rif'at Efendi (v. 1273/1856).....	86
2.10. İsmâil Hakkı b. Hikmet Efendi (v. 1285/1868).....	87
2.11. Mehmed Ali Rıfka Efendi (v. 1315/1897).....	87
2.12. Mehmed Fâik Efendi (v. 1324/1906).....	87
2.13. Mehmed Cemâleddin Efendi (v. ?).....	88
2.14. Selâmeddin Efendi (v. ?).....	88
2.15. Üftâde Efendi (v. 1331/1913).....	88
2.16. Hâfız Bahâüddin Efendi (v. ?).....	88
2.17. Mehmed Cemâleddin Efendi (v. ?).....	89
2.18. Mehmed Şemseddin (Ulusoy) Efendi (v. 1355/1936).....	89
2.19. Hacı Ahmed Rüşdî Efendi (v. 1963).....	90
3. Selâmî Ali Efendi Dergâhı.....	91
3.1. Selâmî Ali Efendi (v. 1104/1692).....	93
3.3. Niksarlı Şeyh Mehmed Efendi (v. 1159/1746).....	94
3.4. Mustafa Efendi (v. 1188/1774).....	94
3.4. Sâdık Efendi (v. 1181/1768).....	95
3.5. Mehmed Sa'îd Efendi (v. 1213/1798).....	95
3.6. Şeyh Mehmed Sâdık Efendi (v. 1221/1806).....	96
3.7. Kölezâde Şeyh İbrâhim Efendi (v. 1249/1833).....	96
3.8. Şeyh İbrâhim Edhem Efendi (v. 1252/1835).....	96
3.9. Şeyh Hacı Halil Efendi (v. 1258/1842).....	97
3.10. Şeyh İbrâhim Edhem Efendi (v. 1289/1872).....	97
3.11. Şeyh Abdüllatif Efendi (v. 1323/1905).....	97
3.12. Şeyh Hacı Hakkı Efendi (v. 1342/1923).....	98
4. Büyük Kaygulu Dergâhı.....	98
4.1. Kaygulu Halil Efendi (v. 1234/1819).....	99
4.2. Hasan Efendi (v. 1291/1874).....	100
4.3. Veyis Efendi (v. 1300/1885).....	101
4.4. Gülşen Efendi (v. 1329/1911).....	102

4.5. Mehmed Ali Efendi (v. 1336/1918).....	102
4.6. Abdülkâdir Efendi (v. 1341/1922).....	103
5. Küçük Kaygulu Dergâhı.....	103
5.1. Hüseyin Efendi (v. 1281/1864).....	103
5.2. Mehmed Âgâh Efendi (v. 1327/1909).....	104
5.3. Edhem Efendi (v. 1336/1918).....	104
5.4. İsmâil Efendi (v. 1338/1920'den sonra).....	104
6. Emîr Sultân Dergâhı.....	105
6.1. Mısrîzâde Ali Efendi (v. ?).....	106
6.2. İshak Efendi (v. 1150/1737).....	107
6.3. Lütfullah Efendi (v. 1160/1747).....	107
6.4. Seyyid Mehmed Reşid Efendi (v. 1217/1802).....	108
6.5. Tayyib Efendi (v. 1262/1846).....	108
7. Karakâdî Dergâhı.....	108
7.1. Ahmed Rifat Efendi (v. 1253/1837).....	109
7.2. Süleyman Himmetî Efendi (v. 1290/1873).....	109
7.3. Kâsım Efendi (v. 1290/1873).....	110
7.4. Ali Rızâ Efendi (v. 1324/1906).....	110
7.5. Mehmed Ali Celvetî Efendi (v. 1948).....	111
8. Eyyûb Efendi Dergâhı.....	111
8.1. Eyyûb Efendi (v. 1030/1621).....	112
8.2. Balıkesirli Ahmed Muk'ad Efendi (v. 1049/1639).....	112
8.3. Abdürrahim Aksarayî (v. 1054/1645).....	113
8.4. Kemâl Efendi (v. 1067/1657).....	113
8.5. Yahyâ Efendi (v. 1077/1666).....	114
8.6. Selâmî Ali Efendi (v. 1104/1692).....	114
9. Bahri Dede Zâviyesi.....	115
9.1. Mehmed Emin Efendi (v. 1243/1828).....	115
9.2. Ârif Efendi (v. 1315/1898).....	116

9.3. Tefvik Efendi (v. ?)	116
10. Gül Baba Dergâhı.....	117
11. Kasım Subaşı Zâviyesi.....	117
11.1. Şeyh Hasan Efendi (v. 1090/1679)	117
12. Seyyid Usûl Dergâhı.....	118
13. Şeyh İbrâhim Efendi Tekkesi.....	118
14. Seyyid Nâsır Dergâhı.....	118
15. Mürseller Karyesi Zâviyesi.....	119
15.1. Şeyh Mürsel Efendi (v. 1138/1751)	119
16. Namazgâh Tekkesi.....	119
16.1. Şeyh Hacı Mustafa Efendi (v. 1145/1732)	120
17. Kayapa Zaviyesi	120
18. Diğer Celvetî Şeyhleri.....	121
18.1. Canikli Osman Efendi (v. ?).....	121
18.2. İbrâhim Efendi (v. ?).....	121
18.3. Kara Mustafa Efendi (v. ?).....	122
18.4. Mehmed Zikrî Efendi (v. ?).....	122
18.5. Mustafa Efendi (v. ?)	122
18.6. Radovişli Ali Efendi (v. ?).....	123
18.7. Sünnetî Efendi (v. ?)	123
18.8. İçelli Abdülaziz Efendi (v. ?).....	123
18.9. Gazzîzâde Abdülatif Efendi (v. 1247/1832)	123
B. İSTANBUL'DA CELVETİLİK	126
1. Hüdâyî Âsitânesi	126
1.1. Azîz Mahmûd Hüdâyî (v. 1038/1623)	128
1.2. Balıkesirli Muk'ad Ahmed Efendi (v. 1049/1639)	130
1.3. Mes'ûd Efendi (v. 1067/1657)	131
1.4. Mehmed Fenâyî Efendi (v. 1075/1664).....	131
1.5. Gafûrî Mahmûd Efendi (v. 1078/1667)	134